

Pèl & Ploma

Madame RÉJANE, croquis d'après nature

Madame Réjane a Barcelona

Quan va saber-se del cert que venia a Barcelona madame Réjane, o la *Réjane*, tot curt, semblava que inconscientment s'esperés l'arribada del teatre modern, immillorable, indiscutible i completament satisfactori. En una paraula, en lloc d'esperar una gran actriu, més aviat teníem pressa de veure entre nosaltres la que pel seu nom devia dur-nos la Réjane... ranci.

Els que, portats del bon desig, aigualit per l'indiferència, això esperaven, no contaven amb la part mercantil de l'empresa, que envia un home o una dona de talent a correr mapes, com l'imbecil canonada el poderós projectil. En la llista de les vuitanta dugues representacions que ha anat donant en el seu viatge, Barcelona era senzillament el sis per cent escàs del trajecte total. Si l'imprevist no hagués jugat cap paper en l'excursió, l'estada a Barcelona hauria sigut en el record de la gran actriu francesa un lloc empipador com ho és per nosaltres Rivesaltes, La Nouvelle o Angulema, quan, cansats d'anar saccejats en el vagó, seguim el periòdic romiatge de Barcelona a París, o més enllà, pera vacunar-nos un xic de l'infirmitat que aquí ns aclapara, si no ns orejem.

La Réjane vingué aquí emparaulada pera representar *Madame Sans-Gêne*, *Sapho*, *Zaza* i *Ma Cousine*. Aquestes representacions de Barcelona no impideixen que ella fou l'any 1882 la creadora de la poderosa *Glu*, den Richépín; de *Germinie Lacerteux*, dels Goncourts, en 1888, i de la no menos transcendental, encara que més lleugera, *Lysistrata*, den Donnay, en 1892. Afegeixis *Demi-Monde*, *La Douloureuse*, *Frou-Frou*, *Madame de Lavalette* i *Ma cousine*, per persones menos exigents, però més susceptibles d'abonar-se, i am la *Parisienne*, den Becque, i la *Nora* o *Maison de Poupeé*, de l'Ibsen, se té un conjunt de creacions més que suficients pera explicar el nom i renom de que va precedida i seguida la més parisienca de les actrius de París.

Nosaltres, portats per l'ignoscència que ns caracterisa, bé prou demanàrem que representés aquí l'obra esmentada del gran dramaturg noruec; més l'afició proposa i l'indiferència comercial (que fa sortir els trets per la culata) disposa. Davant de lo impossible, tinguerem de soportar, en lloc d'una perfecta representació de grans concepcions, l'encarnació genial de buides graciositats qualificades d'immorals pels que són grans coneixedors en les coses del vici.

Aquesta apreciació ha sigut, en apariència, el més gran escull pera demostrar la benefactora influència que pot tenir en la cultura d'aquesta terra el pas d'una gran actriu com la Réjane. De totes maneres, el si ha sigut o no immoral el joc de representacions que ha donat, és cosa molt supeditada a la porgadora de cada sentiment individual; i com que sols a la llarga pot esbrinar-se la veritat, els retalls que l'*indole* del periòdic ha fet fer a cada redactor, en contra dels seus gustos i costums, ho deixem, per esser cosa ben accessoria en Art, ja que, com més perfecta sigui l'obra de l'autor, actor o interpretador, menos lloc hi cabrà pera l'insidiosa tara dels defectes pertanyents a altres rams del sentir. Per nosaltres, com més immoral és l'espectador, més pot distingir lo que en aquest ram de la depravació tingui una obra, així com se dissimulen o no s'veuen si l'objectiu primordial de l'espectador és fruir, abans que d'altra cosa, de la més alta sensació artística possible. I això sentat, com a criteri purament sincer, sense pretendre ni voler fer prossélits, cal afegir que mai s'ha vist a Barcelona un moment tant emocionalment artístic com la separació de *Sapho* i del seu aimant, a l'acabar el quart acte de l'obra treta per en Belot del romanç que féu l'Alfons Daudet. Això ho conseguí la Réjane, en Maury, que feia l paper de Déchelette, i en Monteux, sense cap crit, sense singlots patològics ni altres focs artificials: una senzilla mimica d'aquelles que ensenyen que la paraula està ofegada pel cor oprimat, deixant-se anar a la suau violència dels que, no sent part activa en el dolor, el comprenen perquè l'han passat i desitjen evitar-lo o mimvar-lo.

Pera demostrar la veritat de l'últim paràgraf podríem produir arguments personals, més preferim transcriure ls que ns digué l'excelent amic Monteux després de la representació de *Sapho*. Tenint en compte que és un xicot de vintitres anys i que tot just surt del Conservatori, el felicitàrem per l'airosa manera am que se sortí del feixuc paper de víctima en la tremenda *Sapho*, i ell ens contestà, modestament, que sols sentia que no li hagués passat verdaderament res de semblant an allò pera posar en la realització del personatge den Jean la barreja d'amor i d'odi que segurament deuria sentir l'infeliç abraçat en tant esgarriñosos braços.

Per això la Réjane despunta entre moltes actrius, perquè, fóra del teatre, és una dona intel·ligent, que sent, que veu, que escolta, que viu i que guarda gelosament totes les característiques de la vida, pera reanimar-les vivint-les ella, quan les accions que representa s'hi assemblen.

Per això tinguerem el gust d'aplaudir-la am convicció, prescindint de que uns o altres li haguessin escullit malament les obres representades, perquè donar aspecte de vida pròpia a coses impossibles és molt més difícil que seduir amb espectres d'Art, representant admirables obres mestres. És més difícil fer soportable *Ma cousine*, que no pas espatllar *Hamlet* o el *Rei Lear*, fent-ho malament.

En mig de tot, pera semblar tenir raó en tot lo que anem dient, és precis tenir en compte moltes coses. De primer, el coneixement del llenguatge en lo que s representa, que, com més sigui del domini de l'espectador, més el farà fruir. Per això ns sembla vibrar més a l'unisó de l'italia, perquè desde menuts n'anem sentint retalls escampats en les veus musicals, en les operes, operetes i versions incorrectes del nostre pare general, el sempre viu *llenguatge mort* dels llatins. Quan se tracta del francès, ja són figures d'un altre paner! Aparentment, cap llengua està en un lloc estranger tant extesa com sembla estar-ho aquí l francès; més si l que vol esbrinar-ho no s fia de superficialitats, prompte veurà que cap és més desconeguda en el sentit més perfecte de l'idea. Els barcelonins i assimilats van molt a París; tant, que mentres per tornar de Madrid no més hi ha un *pseudo* exprés per dia, l'anar i tornar de França pot verificar-se am dos expressos diaris, que són d'allò més bons, perquè d'aquí a la frontera no hi ha gran distancia, explicant-se amb aquesta facilitat bon feix de coses un xic més transcendents.

Ja tenim el barceloní a París. Generalment, si és sol, se n va a l'*Olympia*, *Folies Bergères*, *Scala*, a *Variétés*, *Nouveautés*, als Bufos, a l'Opera Comica i fins a l'Opera, però mai en trobareu gaires a l'hora al *Français*, al *Vaudeville* i demés pocs teatres de gran refinament. Això de Sarahs, Réjanes, Coquelins, Mounets, Autoines i altres honroses glories de l'escena francesa, se guarda pera quan vinguin de pas, com quan nosaltres passem per Rivesaltes, La Nouvelle o Angulema, que sols ens en adonem si és de dia i no dormim. Per això som exigents pel que n'havem sentit a dir a París, i tenim de contentar-nos escoltant *Mas Cousines*, que en quant a mi renego i no vull pera la meua família artística. S'expliquen bé, se fan perdonar, són maques, ben vestides, però Déu nos en guard de tenir-hi conversa cada dia! Si fos la *Sapho*, per mal intencionada que sigui, menos mal. Quan en lloc d'això, representa una obra de paper daurat, com *Madame Sans Gêne*, si l paper vestit aixís hi falta, tot sen va de gairrell, i ni perfeccions de dicció, ni vestits de preu, ni res, pot treure l'impressió de tristesa de veure tant bé de Déu d'emperadors, generals, comtes, prínceps i senyores de l'hú d'aquell temps, movent-se enguniosos entre les florides decoracions aon fa menos d'un mes tremolava l novembrat *No es verdad, ángel de amor...* Afegeixin que la Catarina de *Madame Sans Gêne* parla argot de París quasi sempre, i es tindrà que, per raccions d'Ollendorff que s posseeixin, els espectadors estan en el dret de no entendre ni mitja paraula, com quan al final de l'obra la Mariscala s gira cap an en Lefebvre, son marit, i li diu *ça t la coupe!*, troc de frase proverbial digna del més il·lustrat ballet de Montmartre, que vol dir senzillament: *I ara què hi dius, tu?*

Fóra del teatre, Madame Réjane és una dona d'una intel·ligència excepcional, parlant am gracia, facilitat i tenint opinions

TEATRE INTIM

el dia 18 Desembre 1889

al LIRIC

estrèno de

LA CULPABLE

d'ADRIÀ GUAL

Se despatxen places

a la llibreria Verdguer

Rambla del Mig, numero 5

DESDE L DIA 3

propries en tot lo que s refereix a l'Art, perquè tot ajuda a mantenir constant el dalit de la branca a la que ella s dedica. Quan vingué a l'estudi den Casas, prompte obtingué totes les simpaties dels que ns hi trobavem, no adulant els nostres sentiments, com se sol fer, sinó explicant-nos senzillament les seves impressions d'aquí, que no pugueren ser més detestables, a l'arribar. Ens conta que al deixar el vapor, el vespre, pera anar a l'allotjament de terra, els carrabiners no li deixaren emportar ni un fil de roba, sens dupte pera no fer mimvar els drets de l'Aduana.

En cambi, contava, extasiada, que l'interior de la Cafedral de Barcelona és l'espectacle més grandios que hagi vist en cap temple, preguntant com és possible que s tolerés el crim d'enganxar en tant hermosa joia la barruera fatxada nova en una ciutat aont hi ha un home capaç de fer el temple de la Sagrada Familia, que li feu l'impressió que ja va cundint per l'estranger, més que entre nosaltres. Per l'últim dia visità l monastir de Sant Cugat, hermós encara l claustre, ombrejat pels blavenes florers que encara no ha assassinat cap restaurador pegot. Abans havia sentit l'Orfeó Català, produint-li tant forta impressió ls cants desconeguts i seriosos, que ns digué l'influi tot el dia en una pila de decisions importants que degué pendre. En fi, en tres dies ja estava tant enterada de les coses d'aquí, que diumenge hauria pogut criticar els discursos que s diguin o deixin de dir-se a Reus. No té res d'estrany que aixís sigui, perquè durant l'ultima campanya dreifusista sigué la gran actriu la més decidida partidaria de la revisió, assistint a totes les reunions de Rennes i renyint, sense mirar-s'hi, amb els que, com en Lemaître, giraren cua a la verdadera justícia.

Per lo demés, ella bé prou estava convençuda de les ganes que teniem, no ls doscents, sinó ls siscent, de sentir-la en obres de més bon gust que les triades, més ens assegura que la tria no depenia d'ella i que s trobà pregada am gran insistencia pera fer Madame Sans-Gêne!

Nosaltres, que demanàrem abans que ningú la modificació del programa, creiem que hi ha un medi segur pera obtenir-ho en casos semblants, i és senzillament exigir-ho ls abonats, previamment posats d'acord. Aixís no ns trobariem que després de la Réjane vingués la Sarah Bernhardt a fer tres funcions arnades i florides, com si fossim de Bakou o del Far West. I d'això res en té tant la culpa com aquell dimoni de treballadora Barcelona, que no sembla sinó que siguem indiferents a lo demés.

El dibuix d'aquest número

està tirat a tres tintes. Per lo tant, amb un dibuix aixís, n'hi ha ben bé prou pera fer interessant el periodie. Com després del croquis que d'ella feu en Bastien-Lepage, Madame Réjane no s'ha deixat retratar per ningú més, el dibuix den Casas cridarà l'atenció allí on la gent se cuidi de coses d'Art.

Bon critic d'Art, català

Es ben cert que mereix aquest calificatiu lo qui en la *Veu de Catalunya* feu un article parlant de l'exposició dels *Jardins d'Espanya*, que ha fet a Paris en Santiago Rusiñol. És fet d'un erudit que sent i veu, tres condicions que reuneix unicament un sol català dels molts que ara hi han a Paris. Per això, al atribuir-li l'escrit en qüestió, creiem estar en lo cert.

Se suscriu al PÈL & PLOMA

a Barcelona, en les llibreries de:

A can Parés, 3, Carrer de Petritxol.
L'Avenç, 20, Ronda de l'Universitat.
Verdguer, 5, Rambla del Mig.
Duran i Bori, 30, carrer de Fernando.
López, llibreria espanyola, 20, Rambla del Mig.
Corne, llibreria francesa, 8 i 10, Rambla del Mig.
Piaget, llibreria francesa, 23, Rambla del Mig.
Cerveseria dels IV Gats, carrer de Montesion.
Kiosco Tasso, Pla de la Boqueria (venda a l'engròs).

a Gracia, a can Xubó, 91, carrer Major.

a Madrid, Pórticos de Apolo.

a Paris, l'on s'abonne chez:

Ed. Sagot, 39 bis, rue Châteaudun.
Boyeau & Chevillet, 22, rue de la Banque.
P. V. Stock, Galerie du Théâtre Français, 8, 9, 10 & 11, Palais Royal.
En vente dans tous les kiosques.

a London, Emile Pelletier, 56, Charlotte Street, Fitzroy Square.

a Bruxelles, Librairie Istace, Galerie du Roi, 14, & Boulevard Anspach.

a México, Agencia internacional, Cerrada de la Moneda, 8.

Pèl & Ploma Semmanari a 10 centims

Dibuixat per R. CASAS * ADMINISTRACIÓ: 6, Passeig de Gracia, GRACIA-BARCELONA * Escrit per M. UTRILLO

SUSCRIPCIÓ

Barcelona, limits actuals, un any, 5 ptes. • Resto de España, un año, 6 ptas. • Union postale universelle, un an, 7'50 fr.

Tots els suscriptors tenen dret al cartell anunciador.

Números atrassats, 25 centims

Reclamacions

Totes les reclamacions deuen dirigir-se, per escrit, a l'Administració de PÈL & PLOMA
6, Passeig de Gràcia, GRACIA-BARCELONA
per a evitar molesties als nostres corresponents i establiments on s'admeten suscripcions.

Suscripcions de sis mesos

Desde primer de Desembre s'admeten suscripcions per sis mesos, al preu de
tres pessetes a Barcelona i quatre fora.

No admetem cap manuscrit

que no haguem demanat a l'autor; de manera que sentim molt haver de retornar cada
setmana tantes creacions que farien peça en altres publicacions. En la nostra, ho
repetim, tot lo que necessitem ho demanem.

Per Nadal

Pera fer un present artístic, res millor que la col·lecció de proves d'artista, editades
per PÈL & PLOMA, que s'venen a 75 pessetes totes deu, enquadrades, numerades,
firmades i retocades a mà. Els exemplars sols se venen a deu pessetes.

FAYANS

CATALÀ

Granvia, 250, & Rambla de Catalunya, 33

BARCELONA

PUCHINELLIS

Tots els dilluns, dimecres i
divendres, a les 10 de la nit,
funcions variades.

Dijous i diumenges, a la
tarda, funcions perennals, a les
quatre i mitja.

Se serveix beure i menjar a
totes hores.

NOTA.— Els clàssics del present número han sigut fets per la casa J. THOMAS, 171, carrer
de Mallorca.

Tipografia «L'AVENÇ»: Ronda de l'Universitat, 50, Barcelona. — Telefon 113